

KESKKONNAMÕJU EELHINNANG

1. Kavandatav tegevus, selle asukoht ning seos strateegiliste planeerimisdokumentidega:

Käesolev eelhindang on antud Saaremaa vallas Tirbi külas asuva Lautri, Kadakamarja, Kadakajuure ja Kadakaoksa maaüksuste detailplaneeringu (edaspidi nimetatud *DP*) algatamisotsusele. Planeeringu eesmärgiks on ehitusõiguse planeerimine sadamaehitiste, elamute ja abihoonete ehitamiseks, liikluskorralduse planeerimine, ranna ehituskeeluvööndi vähendamine.

Detailplaneeringuala, suurusega u 4,7 ha, hõlmab Tirbi külas Lautri (59201:001:0908, pindala 12071 m², 100% elamumaa sihtotstarve), Kadakamarja (59201:001:0907, pindala 8860 m², 100% maatulundusmaa sihtotstarve), Kadakajuure (59201:001:0909, pindala 8541 m², 100% maatulundusmaa sihtotstarve) ja Kadakaoksa (59201:001:0910, pindala 17173 m², 100% maatulundusmaa sihtotstarve) katastriüksuseid.

Vastavalt Pihlta Vallavolikogu 13.10.2005 määrusega nr 6 kehtestatud Pihlta valla rannaala üldplaneeringule (edaspidi nimetatud *üldplaneering*) asub planeeringuala reserveeritud elamualal, mis on üldplaneeringuga määratud detailplaneeringukohustusega alaks. Üldplaneeringu kohaselt on Tirbi poolsaarel reserveeritud elamualadel minimaalseks krundi suuruseks, mis saab ehitusõiguse, mitte vähem kui 0,5 ha ja elamute vaheliseks miinimumkauguseks minimaalselt 75 m. Väljaspool reserveeritud elamuala on üldplaneeringu kohaselt määratud elamutevaheliseks miinimumkauguseks 100 m. Üldplaneeringuga on Tirbi poolsaare elamuala lõuna ja kagu rannaosal ehituskeeluvööndi laiuseks määratud 100 m (veepiirist). Üldplaneeringuga ei ole Tirbi poolsaarele sadamat planeeritud.

Üldplaneeringu kohaselt on Pihlta vallas rannaalal elamuehituses põhiliseks ühepereelamute ehitamine. Ehitustegevusel tuleb vältida **haid põllu- ning metsamaid**, liigrikaste biotoopidega alasid ja kasutusväärtusega maavarade või maa-ainesega alasid. Uute hoonete ehitamisel tuleb järgida väljakujunenud planeerimisviisi ja hoonestuslaadi. Uued ehitised peavad olema nii põhiplaanis kui mahus lähedalasuvate sarnaste gabariitide ja katusekuju ja -kalletega. Vältida tuleb abihoonete juhuslikku ja plaanipärast ehitust. Abihooned ja nende välisviimistlus peaksid sobima elamutega.

Vastavalt üldplaneeringu joonisele 2 asub planeeringuala väärtuslikul maastikul. Üldplaneeringu seletuskirja p 5.2.4 kohaselt on väärtuslik maastik mitmekesise maakasutuse ja taimestikuga ilus maastik, kus leidub nii kohalikku identiteeti loovaid ajaloolisi elemente kui sobivaid elupaiku erinevatele taimedele, loomadele ning teistele elusolenditele.

Planeerimisseaduse (edaspidi nimetatud *PlanS*) § 75 lg 1 p 1 kohaselt on sadamate ning väikesadamate üldise asukoha ja nendest tekkivate kitsenduste määramine üldplaneeringu

ülesanne. Kuna kehtivas üldplaneeringus ei ole Tirbi piirkonda sadamat planeeritud, tehakse detailplaneeringuga ettepanek üldplaneeringu muutmiseks (väike)sadama asukoha määramiseks. Samuti muudetakse üldplaneeringut elamutevahelise minimaalse vahekauguse osas ja Lautri katastriüksusel ranna ehituskeeluvööndi ulatuse osas.

Detailplaneeringu algatamine on vajalik tulenevalt PlanS § 125 lg 2, 126 lg 1 p 16 ja looduskaitseaduse (edaspidi nimetatud *LKS*) § 40 lg 4 p 2 ning eeltoodust tulenevalt menetletakse detailplaneeringut PlanS § 142 alusel kui üldplaneeringut muutat detailplaneeringut.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi nimetatud *KeHJS*) kohaselt tuleb koostamise käigus koostada keskkonnamõtjude strateegiline hindamine juhul, kui detailplaneeringu alusel kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju või kui kavandatakse tegevust, mis võib üksi või koostoimes teiste tegevustega eeldatavalt oluliselt mõjutada Natura 2000 võrgustiku ala. Keskkonnamõju on oluline, kui see võib eeldatavalt ületada tegevuskoha keskkonnataluvust, põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi või seada ohtu inimese tervise ja heaolu, kultuuripärandi või vara.

2. Planeeringuala kitsendused ja kommunikatsioonid

Planeeringualale jäävad ja ulatuvad järgmised kitsendused: elektripaigaldise kaitsevöönd Kadakaoksa kinnistu läänesosas, Mäki kinnistul asuva puurkaevuhooldusala, veekaitsevöönd, ranna ehituskeeluvöönd, ranna piiranguvöönd. Seejuures on üldplaneeringuga piirkonnas ehituskeeluvööndit vähendatud 100 m peale. Lisaks ulatub lautri kinnistul asuvale paadikanali osale ka Kasti lahe hoiuala.

3. Planeeringuala keskkonnatingimused

Planeeringuala reljeef on pigem tasane – absoluutkõrgus jääb keskmiselt vahemikku 0-2 m, kõrgemates kohtades kuni 2,5 m. Valdavas osas on planeeringuala kaetud männi-kadaka puistuga (joonised 1, 2, 4). Kadakaoksa kinnistul on kavandataval hoonestusalal osaliselt puittaimestikku eemaldatud (joonis 2) ja rajatud juurdepääs. Alustatud on ka piki Kadakajuure, Kadakamarja ja Lautri kinnistute piire kulgeva juurdepääsutee rajamist (joonis 1) ning ka Lautri kinnistu põhjapoolsel piiril, sadamapoolsel osal olev tee on juba olemasolev (joonis 5). Elamutele kavandatud hoonestusalad on kavandatud väljaspoole ehituskeeluvööndit. Lautri kinnistu hoonestusalal asuvad olemasolevad hooned (saun ja suvemaja (joonis 3)) ning rannas paadikanal (joonis 4, 5). Paadikanalis on veeloa alusel varasemalt teostatud süvendustööd. Planeeringu elluviimisel sadama rajamiseks vajalike tegevuste tarbeks (tahkete ainete vette uputamine vms) tuleb samuti taotleda vastavalt mahtudele, kas veeluba või registreering.

Kaitstavaid liike planeeringualal teadaolevalt ei esine, samuti puuduvad muinsuskaitsealased objektid ning kultuurimälestised.

Joonis 1. vaade planeeringualale ja juurdepääsutee Laheküla-Tirbi teelt piki planeeringuala kuni kavandatava sadamani. (L. Sepp, 08.03.2022)

Joonis 2. Vaade Kadakaoksa kinnistu hoonestusalale. (L. Sepp, 08.03.2022)

Joonis 3. Juurdepääsutee Laheküla-Tirbi teelt piki planeeringuala kuni kavandatava sadamani.
(L. Sepp, 08.03.2022)

Joonis 4. Olemasolev hoonestus Lautri kinnistul (L. Sepp, 08.03.2022)

Joonis 5. Olemasolev paadikanal. (L. Sepp, 08.03.2022)

Joonis 6. Paadikanal ja kinnistu põhjapoolsesse serva rajatud juurdepääsutee ortofotolt vaadatuna. (Maa-amet 10.03.2022 väljavõte)

4. Planeeritud tegevusega kaasnevad mõjud

Planeeritud tegevusest tulenevad mõjud võib laias laastus jagada kaheks: ehitusaegsed ja ehitusjärgsed mõjud. Ehitusaegsed mõjud on intensiivsemad kui ehitusjärgsed, kuid samas lühiajalised ja lõppevad hoonete ning rajatiste valmimisega. DP algatamise taotluse kohaselt ei plaanita maaüksusele rajada keskkonnale ohtlikke või keskkonda reostavaid objekte.

4.1. Mõju põhja- ja pinnaveele

Kogu planeeringuala paikneb nõrgalt kaitstud põhjaveega alal. Reostatud pinnase kohta andmed puuduvad ning tõenäoliselt see maaüksusel puudub. Rajades planeeringualale nõuetekohased reoveekäitlussüsteemid ning järgides vastavaid hooldusjuhiseid ei ole oodata olulisi mõjusid põhja- ja pinnaveele. Reoveekäitluse lahendamiseks võib kasutada kogumismahutit või ka nõuetekohast omapuhastit. Tegevusteks sadamaalal on täiendavalt vajalik taotleda vastavalt mahtudele, kas vee-erikasutusluba või registreering. Varasemalt on süvendustööd paadikanalis juba teostatud.

4.2. Mõju maavaradele

Keskkonnaregistri andmete kohaselt ei leidu planeeringualal maardlaid ega kaevandamisväärseid maavarasid. Planeeringuga kavandavate tegevustega ei kaasne maa-ainese ega maavarade otsest arvestatavat kaevandamist. Mõningane maavarade kasutamise

vajadus võib tekkida seoses ehitustegevusega. Erinevate ehitustööde käigus kooritavat pinnast võib ära kasutada krundi piires, väljaspool maaüksust maa-ainese kasutamiseks on vajalik Keskkonnaameti luba.

4.3. Mõju pinnasele, taimestikule ja loomastikule

Peamine mõju pinnasele ja taimestikule kaasneb hoonete, rajatiste ja sinna juurde kuuluvate tehnosüsteemide rajamise etapis. Ehitustegevuse käigus on oht pinnase saastumiseks territooriumil ladustatavate ja kasutatavate kemikaalidega (nt kütused). Ehitustegevuse käigus hävineb paratamatult olemasolev haljastus planeeritavate hoonete ja rajatiste alusel alal ning ka vahetus naabruses võib ehitustehnika tallamise ja materjalide ladustamise tõttu kahjustuda osa taimestikust. Kaitsealustest liikidest asub planeeringualast idapool asuval kinnistul II kaitsekategooria taimeliik emaputk, kuid planeeringuga ei ole näha tegevusi, mis võiksid kõrval maaüksusel asuvat kaitsealust taimeliiki ja selle levikuala kahjustada.

4.4. Mõju välisõhu seisundile

Märkimisväärset õhusaastatuse suurenemist planeeringuga ei kaasne. Tegemist on elamuhoonetega, mille juures õhusaaste on tavapärase keskmisele majapidamisele ning ei oma seega olulist mõju ning ka sadamas ei ole oodata tegevusi, mille tulemusel õhusaaste piirkonnas oluliselt suureneks.

4.5. Jäätmetekkega seonduvad mõjud

Jäätmete sorteeritud kogumine peab toimuma vastavalt jäätmeseaduses ja valla jäätmehoolduseeskirjas toodud nõuetele. Planeeringuga kavandatav tegevus ei suurenda märkimisväärselt jäätmeteket. Jäätmete käitlemist kohapeal ei kavandata ja jäätmetekke mõju avaldub jäätmete lõppkäitleja juures. Kavandatav tegevus ei oma seega eeldatavalt jäätmetekkest tulenevat olulist negatiivset mõju keskkonnale.

4.6. Müra, vibratsioon, valgus-, soojus- ja kiirgussaaste ja visuaalne mõju

Käesoleva planeeringuga ei ole ette nähtud tegevusi, mis põhjustaksid olulist mürataseme suurenemist piirkonnas. Mürataseme ajutist tõusu võib ette näha ehitusperioodi jooksul planeeringu ellu rakendamisel. Planeeringuga kavandatuga ei ole ette näha ka vibratsiooni, valgus- soojus- ja/või kiirgussaaste tekkimist.

5. Tegevusega kaasnevate avariilukordade esinemise võimalikkus

Ehitustegevus on üks avariide ja tööõnnetuste rohkeim tegevusvaldkond. Avariid võivad esineda kõikjal, eriti töötamisel erinevate seadmete ja mehhanismidega, kuid ka kemikaalide ja kütuste käitlemisel. Transpordi puhul pole välistatud õnnetusohu liikluses. Samas, kõigi nõuete täitmisel ei tohiks tavapäraselt eelpool kirjeldatud olukordi ette tulla ning tegemist saab olla

vaid hädaolukordadega. Nende juhtumise tõenäosus on väike seetõttu, et planeeritavad tööd on lühiajalised ning nõuetest kinni pidades on minimeeritud ka avariiolekordade esinemise võimalused. Ohutustehnika jälgimisel ja tehniliselt korras masinate kasutamisel on avarii tekkimine ja saasteainete levik pinnasesse või vette ning sellest olulise reostuse tekkimine ebatõenäoline.

6. Natura 2000 võrgustiku alad ja muud kaitstavad loodusobjektid planeeringualal, kavandatava tegevuse eeldatav mõju

Natura 2000 on üleeuroopaline kaitstavate alade võrgustik, mille eesmärk on tagada haruldaste või ohustatud lindude, loomade ja taimede ning nende elupaikade ja kasvukohtade kaitse. Natura 2000 loodusalad ja linnualad on moodustatud tuginedes Euroopa Nõukogu direktiividele 92/43/EMÜ ja 79/409/EMÜ. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse alusel on keskkonnamõju hindamine vajalik juhul, kui kavandatav tegevus võib eeldatavalt mõjutada Natura võrgustiku ala.

Mereäärses osas piirneb Kadakaoksa katastriüksus Kasti lahe hoiualaga ning Lautri katastriüksusel paiknev paadikanal asub Kasti lahe hoiualal. Kasti lahe hoiuala kuulub ühtlasi Natura 2000 võrgustikku Kasti lahe linnu- ja loodusaladena.

Kasti lahe hoiuala kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – veealuste liivamadalate (1110), laiade madalate lahtede (1160), väikesaarte ning laidude (1620), rannaniitude (1630*), kadastike (5130), lubjarikkal mullal kuivade niitude (6210*), loodude (6280*), sinihelmikakoosluste (6410), puisniitude (6530*), vanade loodumetsade (9010*), puiskarjamaade (9070), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*) ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ I lisas nimetatud linnuliikide ning I lisas nimetatud rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Linnuliigid, kelle elupaiku hoiualal kaitstakse, on: sarvikpütt (*Podiceps auritus*), hüüp (*Botaurus stellaris*), kümnokk-luik (*Cygnus olor*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), hallhani (*Anser anser*), valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), ristpart (*Tadorna tadorna*), viupart (*Anas penelope*), rääkspart (*Anas strepera*), piilpart (*Anas crecca*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), soopart (*Anas acuta*), rägapart (*Anas querquedula*), luitsnokk-part (*Anas clypeata*), tuttvart (*Aythya fuligula*), merivart (*Aythya marila*), jääkoskel (*Mergus merganser*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), hiireviu (*Buteo buteo*), rooruik (*Rallus aquaticus*), täpikhuik (*Porzana porzana*), sookurg (*Grus grus*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), kiivitaja (*Vanellus vanellus*), niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), tundrarüdi (*Calidris alpina alpina*), suurkoovitaja (*Numenius arquata*), tumetilder (*Tringa erythropus*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*), heletilder (*Tringa nebularia*), naerukajakas (*Larus ridibundus*), kalakajakas (*Larus canus*), tõmmukajakas (*Larus fuscus*), räusktiir (*Sterna caspia*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), sooräts (*Asio flammeus*), musträhn (*Dryocopus martius*) ja rästas-roolind (*Acrocephalus arundinaceus*).

Kasti lahe loodusalal kaitstakse I lisas nimetatud kaitstavaid elupaigatüüpe: veealused liivamadalad (1110), liivased ja mudased pagurannad (1140), rannikulõukad (*1150), laiad madalad lahed (1160), karid (1170), väikesaared ning laiud (1620), rannaniidud (*1630),

kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad – 6210), lood (alvarid – *6280), sinihelmikakooslused (6410), puisniidud (*6530), vanad loodusemetsad (*9010), puiskarjamaad (9070) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080).

Liigid, mille isendite elupaiku **Kasti lahe linnualal** kaitstakse, on rägapart (*Anas querquedula*), rääkspart (*Anas strepera*), hallhani e roohani (*Anser anser*), valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), sõtkas (*Bucephala clangula*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), sookurg (*Grus grus*) ja merikotkas (*Haliaeetus albicilla*).

Kaitstavaid elupaigatüüpe ja taimeliike planeeringualal ei asu. Eelpool nimetatud kaitse-eesmärgiks olevatest linnuliikidest on planeeringuala lähedusse registreeritud väikeluige talvitusala, mis jääb planeeringualast ca 300-500 m kaugusele. Ei saa täielikult välistada, et planeeringuala läheduses ka teisi kaitse-eesmärgiks liike esineda ei võiks, kuid võttes arvesse planeeringu eesmärki ja sellega kavandatavat mahtusid ning paiknemist, ei ole oodata, et tegevus mõjutaks kaitse-eesmärgiks olvaid linnuliike oluliselt. Mürarikkamaid ehitustöid kavandatava sadama territooriumil, mis võiksid linnusikku pesitsusperioodil häiringuid tekitada, on võimalik teostada väljaspool pesitsusperioodi.

Kavandatava sadama asukohas on kasutuses olev paadikanal olemas juba varasemalt. Võrreldes praegusega parendatakse veeskamise ja sildumise võimalusi ning olulisi täiendavaid mõjusid võrreldes olemasoleva olukorraga seoses sadama-ala rajamisega oodata ei ole. Ka juba 2017 aastal väljastatud veeloa kohaselt oli näiteks 2016 a püügiandmete alusel seal lossitava kala kogus ca 24 tonni, mistõttu on juba varasemalt tegemist rannakaluritele vajaliku lossimiskohaga.

Lähtuvalt eeltoodust ei ole oodata, et planeeringu elluviimisega kaasneks oluline mõju kaitstavale alale ja seal asuvatele liikidele ning elupaikadele.

7. Kokkuvõte ja järeldus

Planeeritava tegevusega ei kavandata keskkonnaohtlikke tegevusi ega vastavate objektide rajamist, seepärast olulisi negatiivseid mõjusid antud detailplaneeringu kehtestamisega ette näha pole.

Keskkonnamõju eelhinnangu tulemusel ei ületa kavandatav tegevus eeldatavalt tegevuskoha keskkonnataluvust, sellel puudub oluline kumulatiivne mõju, see ei sea ohtu inimese tervist, kultuuripärandit ega vara.

Detailplaneeringul puudub piiriülene mõju ja lähtuvalt kavandatava tegevuse iseloomust oluline strateegiline mõju maakondliku või omavalitsuse territooriumi mastaape silmas pidades.

Lähtuvalt eeltoodust on Saaremaa Vallavalitsus seisukohal, et käesoleva detailplaneeringuga kavandatava tegevuse elluviimisega ei kaasne eeldatavalt olulist negatiivset keskkonnamõju ning keskkonnamõju strateegilist hindamist ei ole põhjust algatada.

